

İTTİHAT ve TERAKKİ CEMİYETİ - II

Kerem Ediz

Geçen sayıda İttihat ve Terakkinin fikirsel yapısını vermeye çalışmıştık. Bu çalışmada ise İttihat ve Terakki'nin iktidarı dönemindeki siyasi olayları anlatmaya çalıştım. Bundan sonraki yazıda da İttihat ve Terakkinin iktidarı döneminde yapmaya çalıştığı siyasi, sosyal ve ekonomik değişiklikleri vermeye çalışacağım.

1908 yılına gelindiğinde cemiyet epeyce güçlenmiş durumdaydı. Fakat ortada bir ihtilal havası yoktu. Abdülhamit'in hafiye teşkilatı cemiyete yönelik çalışmalar içindeydi. Cemiyet bundan dolayı panik içerisindeydi. Cemiyetin geleceği için bu hafiyelerin öldürülmesine karar verildi. İlk olarak da Albay Nazım seçildi ve 11 Haziranda vuruldu, fakat ölmedi.¹ Yine aynı gün Rus Çarı ve İngiltere kralı Makedonya'nın geleceği için Reval'de buluştular. Bu cemiyette büyük bir etki yaptı. Çünkü cemiyetteki subaylar ülkeye dışardan bir müdahale yapılmasına karşı idiler. İlk olarak 3 Temmuz günü Niyazi bey; asker, sivil ve başıbozulardan oluşan 200 kişilik bir kuvvetle garnizonlardaki silah ve cephaneyi alarak dağa çıktı. Cemiyet başlangıçta temkinli davrandı ve isyana katılmadı. Niyazi bey yanına sivilleri de almıştı. Daha sonra bu sivilleri kendi yönetimini oluşturmak ve vergi toplamak için kullanmıştır. Bu da onun isyanı uzun süre devam ettirmeye niyetli olduğunu göstermektedir. İsyanın başladığı gün Ohri makamlarına isyanın nedenlerini anlatan bildiriler gönderildi. Halktan da verginin devlete verilmemesini, kendilerine verilmesini istemişlerdir. Rene civarındaki Bulgarlara da çağrıda bulunarak isyan genişletilmiştir. Niyazi bey bunların dışında Manastır'daki Avrupa konsolosluklarına isyanın nedenlerini anlatan Fransızca bildiriler göndermiştir.²

Bütün bu olanlar karşısında Abdülhamit, isyanın Sırp tarafından çıkarıldığı, cemiyetin müslüman düşmanı olduğu propagandasını yapıyordu. Önlem olarak Manastır'a gönderdiği Şemsi Paşa'yı cemiyet Manastır'da öldürdü. Bu olay isyanın başarıya ulaşmasında önemli bir yere sahiptir. Abdülhamit, Şemsi Paşa'nın öldürülmesi üzerine yerine Münşür Osman Paşa'yı görevlendirdi. Fakat askerler silah arkadaşlarına ateş açmadıkları için M. Osman Paşa etkisiz kalmıştır. Abdülhamit bu durumu ortadan kaldırmak için Anadolu'dan 1800 kişilik bir birlik gönderdi. Fakat bu birlik de işe yaramadı.

İsyan yayılmaya başladı. Manastır Müslümanları meşrutiyet isteriz diye ayaklandılar. Bundan sonrada Firzovik olayı patlak verdi. Bu olayın gelişimi de çok ilginçtir. Şöyle ki; olay Avusturya-Alman Demiryolları okulunun doğal güzellikleriyle ünlü saray içi köyüne yapmaya hazırlandığı bir gezintiyi protesto amacıyla girilen bir gösteri olarak başlamıştı. Kır gezisinin yapılacağı alanı hazırlamak için önden gönderilen işçilere karşı yapılan gösteriler, Osmanlı İdarecilerine karşı bir harekete dönüşünce Kosova Valisi Mahmut Şevket Paşa cemiyet üyesi olduğunu bildiği Jandarma Komutanı Ali Galip beyi bilgi almak için buraya yollamıştır.³ Ali Galip bu olayı cemiyete bildirmiş ve meşrutiyet için bundan faydalanılmasını söylemiştir. Ayaklanma içindeki cemiyet üyesi Hacı Şaban efendi de düzensiz olan protestoyu meşrutiyet lehine çevirmiştir.⁴

Bu olayla Makedonya'daki kontrolü iyice kaybeden Abdülhamit, kendisi ilan etmezse, Makedonya'da meşrutiyetin ilan edileceğini ve bunun bütün imparatorluğa yayılacağını anladığından 23/24 Temmuz gecesi sessiz sedasız meşrutiyeti ilan etmiştir.

Abdülhamit böyle düşünmekte son derece haklı idi. Zira kendisi meşrutiyeti ilan edilmeden önce Serez, Presova, Üsküp ve Köprülü'de meşrutiyet ilan edilmişti. İhtilal merkezini Selanik'te de bu yönde hazırlık var idi.

Meşrutiyetin ilan edilmesiyle cemiyet yönetiminde etkin olmaya başladı. Harbiye ve Bahriye nazırlarının kim tarafından seçileceği konusunda cemiyet yönetimle karşı karşıya geldi. Anayasaya göre bu hak sadrazama verilmişti. Bu da padişahın onayından geçiyordu. Cemiyet etkin davranarak kendi istediği kişileri bu makamlara getirdi. Bunun üzerine Sait

Paşa hükümeti istifa etti ve Kamil Paşa devreye girerek yeni bir kabine kurdu.

Kamil Paşa'nın yeni kabineyi kurmasıyla işler düzelmeye başladı, fakat bu uzun sürmedi. İlk kötü haber 5 Ekim de Bulgaristan'dan geldi. Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti. Bir gün sonra da Avusturya-Macaristan Bosna Hersek'i topraklarına kattığını duyurdu. Bu karışık durumdan faydalanmak isteyen Girit de Yunanistan'a bağlandığını açıklamıştır. Fakat büyük devletlerin karşı olması sebebiyle Girit Yunanistan'a bağlanamamıştır.⁵

Bu olaylar ülke de deprem etkisi yarattı ve Avusturya malları boykot edildi. Fesler Avusturya'dan geldiğinden Milliyetçiler feslerini atıp beyaz keçe külah giydiler ve Selanikli tüccarlar da fes fabrikası kurmak için harekete geçtiler.⁶ 7 Ekim tarihinde de kör Ali isminde bir şahsın liderliğini yaptığı meşrutiyet aleyhtarı bir gösteri yapıldı. Fakat gösteri örgütsüz olduğu için başarılı olamamıştır.

Bir müddet sonra olaylar durulunca Bulgaristan ve Avusturya-Macaristan tazminat vererek bu olayı kapatmışlardır. Bundan sonrada cemiyet ile Kamil Paşa'nın arası açıldığı için Kamil Paşa görevinden alındı ve Hilmi Paşa kabinesi kuruldu. Bu değişiklikten sonra gazetelerde cemiyet aleyhinde kampanyalar başladı. İngiliz basını da buna destek verdi. Böylece 31 Mart'a giden süreç başladı.

İsyanın ortaya çıkmasındaki en büyük neden ordudaki hareketliliklerdir. Ordudan bir takım subayların tasfiye edilmesi, askerlerin çok sıkı bir eğitimden geçmesi (disiplin, çalışma fazlalığı), küçük rütbeli subayların orduda etkin olması bunun da hiyerarşik düzeni bozması, erlikten yetişip, subay olan alaylı subayların ordudan çıkarılması orduda huzursuzluğa neden oluyordu.⁷ Bu dönemde cemiyet aleyhtarı yazılar yayınlayan Serbesti gazetesi başyazarı Hüseyin Fehmi'nin öldürülmesi de bütün bu sebepleri daha etkin kılmıştır. Muhalefetin bundan yararlanmak istemesi üzerine isyan patlak vermiştir. Fakat muhalefetin isyanı kontrol edememiş, büyüyen isyan daha sonra Abdülhamitçi bir havaya bürünmüş, bunun üzerine Prens Sabahattin Abdülhamit'i tahttan indirmek için donanmayı kullanmak istemiştir. Fakat bunu başaramamıştır.

İsyan sebebiyle İstanbul'dan silinen cemiyet Selanik'te hala güçlü idi. Üçüncü ordu komutanı Mahmut Şevket Paşa Hareket Ordusu adında bir ordu kurarak İstanbul'a yöneldi. Hareket ordusu bir iç savaş çıkmaması için Yeşilköy'de kalarak İstanbul'a girmedi. Abdülhamit direnemeyeceğini anladığı için tahtta kalabilmek amacı ile Hareket Ordusu'ndan taraf gözüktü. Hareket Ordusu da Abdülhamite karşı tavırlarda bulunmayacağını söylüyordu.

Abdülhamit Askerlere direnmemelerini söyledi. Fakat Askerler başlarına gelecekte korktukları için Hareket Ordusu İstanbul'a girdiğinde direnmeyi seçtiler ve Beyoğlu gibi hakim oldukları kışlalarda çatışmalar çıktı.

Hareket Ordusunun İstanbul'a girmesinden beş gün sonra Meclis Abdülhamit'i tahttan indirip 5. Mehmet Reşat'ı tahta geçirdi.

31 Mart olayının bastırılması sonrası cemiyet meclise, İstanbul'a ve ülkeye hakim oldu. Asıl itibarıyla askerler ön plana çıktılar. Bu da ileriki yıllarda cemiyet için ve ülke için sakıncalı sonuçlar doğurdu.

Hareket ordusunun İstanbul'a hakim olmasından sonra Kamil Paşa görevinden alınmıştır. Kabine H.Hilmi Paşa tarafından kurulmuştur. Bununla birlikte M.Şevket Paşa kabineye hakim olmuş ve ilk üç orduyu birleştirip başına geçmiştir. 31 Mart vakasından sonra yapılan en önemli hareket Padişahın yetkilerinin kısıtlanmasıdır. Meşrutiyetin ilanından sonra cemiyet önemli makamlara adamlarını getiremiyordu. Bunun ortadan kaldırmak için 31 Mart olayının etkisini de kullanarak bir kanun değişikliği yapılmıştır. Padişahın yetkilerinin kısıtlanması ilk zamanlarda cemiyetin işine yaramıştır, fakat ilerleyen yıllarda bundan zarar görmeye başladığı için cemiyet padişahın yetkilerini arttırmıştır. H.Hilmi

Paşa kabinesinin dağılması üzerine Hakkı Paşa kabinesi kurulmuştur. Bu kabine sayesinde cemiyet iktidara biraz daha yaklaşmıştır. Zira bu kabinede ittihatçı sayısı epey artmıştır.

31 Mart'tan sonra egemenliğini güçlendiren cemiyet bir takım ıslahatlar yapmak istemiştir:

- * 1908 Temmuzundan beri meydana gelen siyasal değişiklikleri anayasaya geçirmek
- * Osmanlı İmparatorluğunu ve idari mekanizmasını çağdaş bir devlet haline getirmek, imparatorluk içinde birlik sağlamak.
- * İkincisi gerçekleşikten sonra gereksiz hale gelen kapitülasyonları kaldırmak.

Bunun yanında askere alınma ile ilgili, cemiyetlerle ilgili, grevlerle ilgili vb. alanlarda birtakım kanunlar yapılmıştır ve 31 Mart'ı izleyen zamanda Meclisi Mebusan iyice etkin olmuştur.

Bu dönemde devletin ekonomik bir krizine çözüm olarak borç alabilmek için Avrupa devletlerine başvuruldu. İlk olarak Fransa'dan borç istendi. Çeşitli şartlarda borç bulundu. Fransa'dan sonra İngiltere'den de borç istendi, fakat İngiltere borç vermeye yanaşmadı. Almanya Osmanlının bu durumundan faydalanmak için kendi isteği ile uygun şartlarda borç vermek istemiştir. Bu borç kabul edilmiştir. Almanya böylece Osmanlı devleti üzerinde etkin olmuştur, fakat bu uzun sürmemiştir. Almanya'nın müttefiki İtalya, Osmanlı Devletinin Kuzey Afrika'daki son toprak parçasını işgal ederek bu olumlu gelişmeyi (Almanya açısından) ortadan kaldırmıştır.

İtalya birliğini geç tamamlayan bir ülke olduğu için kendine sömürgeler oluşturmamıştı. Bu amaçla kendine en yakın hakimiyet altına alınmamış Trablusgarp'a göz dikmişti. 1887'den itibaren buraya ekonomik olarak sızmaya başlamış ve İtalyan uyrukluları yerleştirmişti. İtalya 23 Eylül 1911 günü Osmanlı Devletine Trablus'un kendisine verilmesi için 24 saatte cevap vermek üzere bir nota gönderdi. Osmanlı Devleti ters etki yaratacağından korkarak Trablus'u vermeye yanaşmamıştır, fakat uzlaşabileceğini söylemiştir. İtalya bu cevap üzerine Trablusgarp'ı işgal etmeye başlamıştır. Üçlü ittifak'ın üyesi olmakla birlikte itilaf devletleriyle flört eden italyanın gönlünü kazanmak için büyük devletler işgali olumlu karşıladılar. Osmanlı devletinin bu bölge ile kara bağlantısı yoktu. Donanması da zayıf olduğundan buraya müdahale edemiyordu. Mustafa Kemal, Enver bey gibi, askerler gizli yollarla bu bölgeye gitmişler ve halkı örgütleyerek İtalyanların iç bölgelere girmesini engellemişlerdir. Trablusgarp'ta İtalyanlar başarı kazanamayınca Beyrut, İzmir Limanlarını ve Çanakkale'yi bombalamışlardır. Ancak bu yöntem büyük devletlerin hoşuna gitmemiştir. Bu dönemde Balkan devletleri Osmanlıya karşı birleştiği için Osmanlı Devleti İtalyanlar'la anlaşmak zorunda kalmıştır.

Trablusgarp savaşının başladığı dönemde mecliste Hizib-i Cedid adını taşıyan Muhalefet etkisini kaybetmiştir. Fakat savaş kötü gitmeye başlayınca muhalefet Hürriyet ve İtilaf adı altında birleşmiştir. Bu muhalefet ileriki yıllarda imparatorluğun geleceğine de olumsuz etkilerde bulunmuştur.

Yapılan seçimlerde muhalefet cemiyetle aynı oranda milletvekili çıkarmıştır. Bunun üzerine cemiyet meclisin yetkilerini kısıtlayıp padişahın yetkilerini arttırma yoluna gitmiştir. Böylece meclisin önünü biraz kesebilmişlerdir.

Bu dönemde Ordu'da gruplar oluşmaya başlamıştır. Haziran-Mayıs 1912'de İstanbul'da bir grup subay Halaskar Zebitan grubunu kurdular.⁸ Bu grup Makedonya'da isyan eden birliklerle, Hürriyet ve İtilaf fırkası ile iletişim halinde idi. M.Şevket paşa bu gruba karşı baskı politikası izlemiş fakat başarılı olamayıp istifa etmek zorunda kalmıştır.

Sait Paşa hükümeti dağılınca kabine kuracak kimse bulunamadı. en sonunda ise Gazi Ahmet Muhtar Paşa kabineyi kurdu. Kamil Paşa da bu kabineye girdi. Halaskar'an Zabitan grubunda baskısıyla bu dönemde Meclisi Mebusan kapatıldı.

G.Ahmet Muhtar Paşa hükümeti, ilk olarak Arnavut İsyanı ile uğraştı. Bir genelge yayınlayarak Arnavutları bastırma hareketına son verdiğini ve şikayetleri dinlemek üzere bir heyet göndereceğini açıklamıştır. Münsir İbrahim Paşayı da İriştineye gönderip Arnavutların 14 maddeden oluşan isteklerini öğrenmiştir. Bu ondört maddenin bazıları kısmen bazılarıda yumuşatılarak kabul edilmiştir. Fakat Arnavutlar bundan memnun olmayıp isyana devam ettiler. Bunun üzerine devlet sert yüzünü gösterdi. Daha sonra da Rumeli'de af ilan edildi ve isyancılar dağıldılar.

A.M.Paşa hükümetinin uğraştığı ikinci mesele de Asker ve memurların siyasetle uğraşmamalarını sağlamaktır. 8 Ağustos'ta bir genelge ile bütün memurlardan fırkalarla hiçbir ilişkileri olmadığına dair belge istendi. 10 Ağustos'ta başka bir genelgeyle Askerler sadakat ve itaat yemininde bulunduruldu. Fakat bu fazla bir etki yapmadı.

A.M.Paşa döneminin en önemli olayı I. Balkan savaşıdır. Osmanlı devletinin Trablusgarp'ta savaş halinde olduğu bir esnada ve iç işlerinin de karışık olduğu bir zamanda büyük devletlerinde desteği ile Balkan devletleri kendi aralarında birleştiler. Bu esnada Osmanlı devletinin askerlik süreleri dolmuş olan 75 bin tecrübeli askeri terhis etmesinden faydalanmak isteyen Balkan devletleri ortalığı kızıştırmak için çeşitli yerlerde bombalama faaliyetlerine başladılar.

Bununla beraber Osmanlı Devleti İtalya ile savaş halinde olduğu için Balkan Savaşı'na hazırlanamadı. Balkanlar'daki Osmanlı ordusu çok kötü durumdaydı. Harbiye Nazırı Nazım Paşa olası bir Balkan savaşına karşı bir plan yapmamıştı. Mahmut Şevket Paşa'nın yaptığı planları da göz ardı etmiştir. Bunun da etkisiyle Balkan Devletleri'nin saldırdığı Osmanlı Ordusu ağır bir yenilgiye uğradı ve Çatalca'ya kadar çekilmek zorunda kaldı. Balkan devletleri ancak Çatalca'da durdurulabildi. Bu yenilginin en büyük sorumlusu Harbiye Nazırı Nazım Bey ve onun bağlı olduğu A:Muhtar Paşa ile Kamil Paşadır.

Bu yenilgi üzerine A.Muhtar Paşa görevinden istifa etti. Yerine Kamil Paşa kabinesi kuruldu. Kamil Paşa İttihat ve Terakki cemiyeti ile uğraşmayı sürdürdü. Öyle ki Kamil Paşa Selanik'in kaybedilmesinden memnundu, böylece Cemiyetin merkezinden ve gücünden kurtulacağını düşünüyordu. Cemiyetin gücünü daha çok kırmak için bazı cemiyet üyelerini hapse attı. Bazılarını Anadolu'ya sürgüne gönderdi. Bazı cemiyet üyeleri de bu tehlikeler karşısında Avrupa'ya kaçtı.

3 Aralık'ta Bulgarlarla Osmanlılar arasında ateşkes ilan edildi. 16 Aralık'ta Londra'da Balkan Barış Konferansı toplandı. Görüşmeler Ege adaları ve Edirne üstünde kilitlendi. Kamil Paşa kabinesi buraları vermek istemiyordu. Şayet buraları verilirse ülkede çok büyük olaylar çıkabilir ve Kamil Paşa iktidarını kaybedebilirdi. Konferanstan karar çıkmaması üzerine büyük devletler ortak bir nota ile Osmanlı devletine ya Edirne ve Ege adalarını vermesini ya da savaşın yeniden başlayacağını bildirdiler. Verilecek zorunlu kararın sorumluluğunu yaymak isteyen Şeyhülislam Cemalettin Efendi deletin ileri gelenlerinden oluşan bir kurul kurdu. M.Şevket Paşa ve Prens Sabahattin bu kurula katılmadılar. Kurul da ezici çoğunlukla barış kararı verdi. Ertesi gün bunu kamuoyuna açıklamak için toplanıldı. İttihat ve Terakki cemiyeti, Edirne'nin verileceğini anlamış hem bu kararın açıklanmasını engellemek hemde bu esnada toplumda oluşan vatansever düşünceleri kullanarak iktidara gelebilmek için, 23 Ocak 1913'te bir baskınla iktidarı ele geçirmiştir.

Tarihe Bab-ı Âli baskını adıyla geçen bu baskından sonra Kamil Paşa hükümeti düştü. Yerine Mahmut Şevket Paşa kabinesi kuruldu. Yeni kabine kendisinden önceki hükümetten farklı olarak muhaliflere karşı bir misilleme yapmadı. 11 Şubat 1913'te genel bir af ilan etti.

Yeni hükümetin en önemli sorunu Edirne idi. ateşkesin müddeti doluyordu. Büyük devletlerin verdiği notaya cevap verilmesi gerekiyordu. Şayet Edirne verilir ise ülkede çok büyük bir bunalım yaşanabilirdi. Bu nedenle notaya olumsuz cevap verildi. Bunun üzerine Bulgarlar savaşı yeniden başlattılar. Enver ve arkadaşları savaş taraftarıydı. M.Şevket Paşa ordunun böyle bir şey yapacak gücünün olmadığını düşünüyordu. Fakat Enver ve arkadaşlarının isteği gerçekleşti. Bolayır tarafından bir hareket yapıldı, fakat başarılı olunamadı. Bunun üzerine Edirne'nin verilebileceği büyük devletlere gizlice bildirildi. Ancak buna gerek kalmadan 26 Mart'ta Bulgarlar Edirne'yi savaş yolu ile ele geçirdiler. Bu sayede cemiyet ve M.Şevket Paşa konumlarını koruyabildiler.

Mahmut Şevket Paşa hükümeti bu badireyi atlattıktan sonra Almanya ile kurmayı düşündüğü ilişkiyi dengeleyebilmek için İngiltere'ye yaklaşmıştır. Lynch olayında İngiltere aleyhine alınan kararı değiştirmek suretiyle ilişkilerini yumuşatma yoluna girmiştir.

Şevket Paşa hükümetinin uzlaşmacı tavrına rağmen muhalefet darbe yapmak için bir takım çalışmalar içine girmişti. Fakat bu hazırlıklar farkedildi. Bunun üzerine darbeciler yeni bir plan yaptılar. Bu plana göre Mahmut Şevket Paşa, Cemal Paşa, Talat Paşa, Azmi Bey, Emanuel Karasa ve Nesim Ruso öldürülecek, böylece darbe yapılacaktı. Plan gereği ilk olarak 11 Haziran 1913 günü M.Şevket Paşa öldürüldü. Cemal bey bu olay üzerine 200'ü aşkın muhalifi topladı ve Sinop'a sürgüne gönderdi.

M.Şevket Paşanın öldürülmesi üzerine yeni kabine Sait Halim Paşa tarafından kurulmuştur. Bu kabine döneminin en önemli olayı Edirne'nin geri alınmasıdır. Osmanlı devletleriyle Balkan devletlerinin kendi aralarında savaşmasından faydalanarak 15 Temmuz'da Midye-Enez çizgisini işgal etti. 19 Temmuz'da da Meriç'e kadar ilerledi. Avrupa devletleri aralarında uzlaşamadığı için Edirne'nin Osmanlı'nın elinde kalması kolaylaştı. Sait Halim Paşa hükümeti ile cemiyet denetleme iktidarı olmaktan çıkıp gerçek iktidar olma yoluna girmiştir. Bundan sonra cemiyet üyeleri arka plandan ön plana çıktılar ve 14 Mayıs 1914'te yapılan seçimlerle de tek başına iktidar oldular.⁹

Balkan savaşları sonucu oluşan hava sebebiyle cemiyette Osmanlı Devletinin tarafsız olsa da olmasa da büyük devletler tarafından paylaşılabilecek fikri hakim idi. Bu sebeble Almanya tarafından önerilen ittifak teklifi kabul edilmiştir. Bu ittifaka dahil olunması sonucu I. Dünya Savaşına bu ittifakla girildi. Fakat ittifak savaşı kaybedince Osmanlı Devleti de yokoluşa sürüklendi.

Kaynakça

- 1- Ahmed, F. 1908-1914, İttihat Terakki Cemiyeti, Sander Yayınları, 1971, S:17.
- 2 -Ahmed, F. a.g.e., S.22 vd.
- 3 -Çulcu, Murat; Marjinal Tarih Tezleri Erciyes Yayınları, S:260.
- 4 -Ahmed, F, a.g.e., S.28-29.
- 5 -Akşin, Sina Jön Türkler ve İttihat Terakki Cemiyeti, Remzi kitapevi, 1987, S:91.
- 6 -Avcıoğlu, Doğan, Türkiye'nin Düzeni, Tekin Yayınevi, S:254.
- 7 -Akşin, S., a.g.e., S:121.
- 8 -Avcıoğlu, Doğan, a.g.e., S:256-57.
- 9 -Eroğlu, Hamza, Türk İnkılap Tarihi, Savaş Yayınları, 1990, S:68.

Geçen yazıdaki eksik dipnotların düzeltilmiş şekli:

- 1 -Akşin Sina, Jön Türkler ve İttihat Terakki, S:22-23.
- 2 -Jan Jürner Eric, Milli Mücadelede İttihatçılık, S:42-43.
- 3 -Akşin Sina, a.g.e., S:37.
- 7 -Çulcu Murat, Marjinal Tarih Tezleri, Erciyes Yayınları, S:254-55.